

ABSTRACTS

1. K. Arafat. A Note on the Athena Parthenos

The decoration on the shield of the Athena Parthenos is discussed, in particular the value of the evidence of vase-painting for the gigantomachy on the inner side. The painted representation on the inner side of the Strangford shield is compared, showing the general relationship, but the conclusion is that we cannot be dogmatic about their relation to each other or the shield of the Parthenos.

Η διακόσμηση στην ασπίδα της Αθηνάς Παρθένου εξετάζεται με ιδιαίτερη προσοχή στη σημασία των ενδείξεων ζωγραφικής αγγείων των γιγαντομαχιών στην εσωτερική πλευρά. Γίνεται σύγκριση με τις ζωγραφισμένες παραστάσεις στη εσωτερική πλευρά της ασπίδας του Strangford, παρουσιάζοντας τη γενική τους σχέση. Το συμπέρασμα όμως είναι ότι δεν μπορεί κανείς να είναι απόλυτος σχετικά με τη σχέση που έχουν μεταξύ τους ή με την ασπίδα της Παρθένου.

2. G. N. Bailey, C. S. Gamble, H. P. Higgs, C. Roubet, D. A. Sturdy, and D. P. Webley. Palaeolithic Investigations at Klithi: Preliminary Results of the 1984 and 1985 Field Seasons

Field-work in 1984 and 1985 centred on the Klithi rockshelter has combined excavation and analysis of finds with palaeoenvironmental and palaeogeographical studies of the wider regional setting. Radiocarbon dates show that the deposits so far excavated extend from 10,000 BP to 17,000 BP. Excavations have concentrated on the uppermost levels (10,000 BP to 12,500 BP) immediately accessible below the surface, in order to develop methods for investigating spatial variation in the distribution of materials in the deposit. They have revealed a large hearth area in the back of the shelter as a major focus of activity. New details of the flint industry and faunal remains are presented, along with preliminary indications of spatial patterning. There is evidence for the performance of a wide range of subsistence activities based on locally available resources as well as evidence, in the form of exotic flint and marine shells, for contacts over a wide area. Palaeogeographical methods of analysis based on field mapping of geology, relief and terrain have been developed to define the distribution and density of the main herbivores under Pleniglacial conditions. Both the evidence from excavation and from these wider palaeogeographical studies emphasize the small scale of human activities, the small size of residential groups, and the likelihood of seasonal movements and social contacts over very extensive territories during the Upper Palaeolithic period.

Οι επιτόπου εργασίες κατά τα έτη 1984 και 1985 που συγκεντρώθηκαν στο βραχώδες καταφύγιο του Κλιθιού αποτελούσαν ένα συνδυασμό ανασκαφών και αναλύσεως των εναποθέσεων με παλαιοπεριβαλλοντικές και παλαιογεωγραφικές μελέτες της ευρύτερης περιφέρειας. Χρονολογήσεις με ραδιενεργό άνθρακα δείχνουν ότι τα μέχρι τώρα ευρήματα των ανασκαφών επεκτείνονται περίπου από 10.000 BP μέχρι 17.000 BP. Οι ανασκαφές συγκεντρώθηκαν κυρίως στα άνω στρώματα (από 10.000 BP μέχρι 12.500 BP) που ήταν αμέσως προσιτά κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, με σκοπό την εξεύρεση μεθόδων για τη διερεύνηση της χωρικής μεταβολής στην κατανομή των υλικών των εναποθέσεων. Αποκάλυψαν μία μεγάλη περιοχή καμινεύσεως στο πίσω μέρος του καταφυγίου που αποτελούσε ένα μείζονα κέντρο δραστηριότητας. Παρουσιάζονται νέες λεπτομέρειες σχετικά με την παρασκευή αντικειμένων από πυρόλιθο καθώς και με λείψανα πανίδας μαζί με προκαταρκτικές υποδηλώσεις διαμορφώσεων στο χώρο. Υπάρχουν ενδείξεις για ευρείας κλίμακας δραστηριότητες

επιβιώσεως που χρησιμοποιούν υλικά τα οποία ήταν τοπικώς διαθέσιμα, καθώς και ενδείξεις, υπό μορφή εξωτικών αντικειμένων από πυρόλιθο και θαλάσσια όστρακα, για επαφές σε μία ευρύτερη περιοχή. Διερευνήθηκαν παλαιογεωγραφικές μέθοδοι αναλύσεως, βασισμένες σε τοπογραφική σχεδίαση της γεωλογίας, των ανάγλυφων ανωμαλιών και του εδάφους, με σκοπό τον προσδιορισμό της κατανομής και της πυκνότητας των κυρίως χορτοφάγων ζώων υπό συνθήκες παγετού της επιφανείας του εδάφους. Τόσο οι ενδείξεις από τις ανασκαφές όσο και από τις γενικότερες παλαιογεωγραφικές μελέτες, καταδεικνύουν την μικρή κλίμακα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και το μικρό μέγεθος των οικιστικών ομάδων, καθώς και την πιθανότητα εποχιακών μετακινήσεων και κοινωνικών επαφών σε μία πολύ εκτεταμένη περιοχή κατά την Ύστερο Παλαιολιθική περίοδο.

3. Ann Brown. 'I Propose to Begin at Gnososs'

The evidence of John Myres's papers and letters in the Ashmolean Museum, and his unpublished memoirs entitled 'Praeterita', shows that he planned to conduct excavations at Knossos in 1893. They suggest the reasons which prompted these plans, and the circumstances which led to their abandonment.

Τα συμπεράσματα που εξάγονται από τα χαρτιά και τα γράμματα του John Myres, καθώς και από τα αδημοσίευτα απομνημονεύματά του με τίτλο Praeterita, είναι ότι είχε προγραμματίσει να διεξάγει ανασκαφές στην Κνωσό το 1893. Υποδηλώνουν τους λόγους που υπεκίνησαν τα σχέδια αυτά και τις περιστάσεις που έγιναν η αιτία της εγκαταλείψεώς των.

4. Anthony Bryer. Byzantine Agricultural Implements

It is argued that Byzantine manuscript illustrations to Hesiod's eighth-century BC poem offer realistic evidence for the appearance and function of common Medieval agricultural implements, of which there is little other record. Fourteen manuscripts illustrated from the tenth to sixteenth centuries AD are analysed in the Table on p. 67. In them seventeen implements not named in the text may be regarded as contemporary Medieval pictures, which may also be true of the six implements which Hesiod describes, for traditional textual or art-historical rules hardly apply to these rustic drawings. Using the methodology of K. D. White's studies of Roman farming, other pictorial, literary, documentary, and the scanty archaeological evidence, together with that of survivals, is applied to these twenty-three implements alone. Conclusions are that the Byzantines may have introduced an *eliktrin* spade-fork, and possibly a wheel structure, but the article must be read within the context of Roman, Western Medieval and later Mediterranean studies of technology and means of peasant production, for which it offers only a first step in the largely unexplored Byzantine field.

Παρουσιάζεται η άποψη ότι απεικονίσεις σε Βυζαντινά χειρόγραφα σχετιζόμενες με το ποίημα του Ησίοδου (8ος π.Χ. αιώνας), δίνουν μία ρεαλιστική ένδειξη περί της εμφανίσεως και χρήσεως κοινών μεσαιωνικών γεωργικών εργαλείων, για τις οποίες ελάχιστες άλλες ενδείξεις υπάρχουν. Δεκατέσσερα χειρόγραφα με απεικονίσεις από τον 10ο έως τον 16ο αιώνα μ.Χ. αναλύονται στον Πίνακα της σελίδας 67. Στις απεικονίσεις αυτές, 17 εργαλεία που δεν περιγράφονται στο κείμενο μπορούν να θεωρηθούν ως εικόνες σύγχρονες του μεσαίωνα, πράγμα που επίσης μπορεί να αληθεύει για 6 εργαλεία που περιγράφει ο Ησίοδος, δεδομένου ότι δεν είναι βεβαίως δυνατόν να ισχύουν, για τις απλοϊκές αυτές εικόνες, παραδοσιακοί φιλολογικοί ή ιστορικοί καλλιτεχνικοί κανόνες. Η μεθοδολογία που χρησιμοποίησε ο K. D. White στις μελέτες του σχετικά με τη Ρωμαϊκή γεωργία και άλλες εικονογραφικές, φιλολογικές, τεκμαρτές και λιγοστές αρχαιολογικές ενδείξεις, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των επιβιώσεων, εφαρμόστηκε μόνον στα 23 αυτά εργαλεία. Τα

συμπεράσματα είναι ότι οι Βυζαντινοί είναι δυνατόν να είχαν εισάγει τη χρήση ενός ελικτρικου σκαπτικού δικράνου, και ίσως μίας κατασκευής τύπου τροχού. Το άρθρο όμως πρέπει να διαβασθεί μέσα στα πλαίσια των Ρωμαϊκών, Δυτικών μεσαιωνικών και κατοπινών Μεσογειακών μελετών σχετικών με την τεχνολογία και των μέσων κατασκευής που διέθεταν οι αγρότες, γιά τα οποία προσφέρεται μόνον ένα πρώτο βήμα στον κατά μέγα μέρος ανεξερεύνητο Βυζαντινό τομέα.

5. N. H. Gale and Z. A. Stos Gale. Oxhide Copper Ingots in Crete and Cyprus

Lead isotope and neutron activation analyses of second millennium BC copper ingots are described. Examples from Cyprus, from the Mathiati hoard, and from Skouriotissa are consistent, and show similarities with Late Cypriot bronze artefacts from Hala Sultan Teke and Ayios Dhimitrios. Analysis of the Hagia Triada ingots shows that these Cretan examples were not imports from Cyprus. The possibility that they used Cretan ores is discussed and rejected. It is tentatively suggested they may be of Anatolian origin. It is clear that the Late Bronze Age metal trade was organized on a more complex basis than was previously assumed to be the case.

Περιγράφονται οι αναλύσεις που έγιναν με ισότοπο μολύβδου και ενεργοποίηση νετρονίων σε χυτά τεμάχια χαλκού της δεύτερης π.Χ. χιλιετηρίδας. Δείγματα από την Κύπρο, από το σωρό στο Μαθιάτι και από τη Σκουριώτισσα έδωσαν σταθερά αποτελέσματα και παρουσιάζουν ομοιότητες με τα μπρόντζινα τεχνουργήματα της Ύστερο Κυπριακής εποχής από το Χαλά Σουλτάν Τεκέ και τον Άγιο Δημήτριο. Οι αναλύσεις σε χυτά τεμάχια από την Αγία Τριάδα δείχνουν ότι τα Κρητικά αυτά δείγματα δεν ήταν εισαγωγές από την Κύπρο. Η δυνατότητα ότι είχαν χρησιμοποιηθεί Κρητικά μεταλλεύματα εξετάζεται και απορρίπτεται. Προτείνεται επιφυλακτικά η εκδοχή ότι μπορεί να είναι προελεύσεως Ανατολίας. Είναι φανερό ότι το εμπόριο μετάλλου κατά την Ύστερο Ορειχάλκινη Εποχή είχε οργανωθεί κατά μία περισσότερο πολύπλοκη βάση από ότι είχε υποθεθεί παλαιότερα.

6. Peter Lock. The Frankish Towers of Central Greece

The Medieval towers of the former Duchy of Athens and Thebes—that is, the modern Nomos of Attica, Boeotia, Phokis, and Phthiotis—are described and analysed.

With reference to their siting, their architectural details, and any associated features, together with an examination of any relevant documentary material, the dating, the affinities, and the function of the towers within the feudal landscape of mainland central Greece are discussed.

Οι μεσαιωνικοί πύργοι του άλλοτε Δουκάτου των Αθηνών και των Θηβών, δηλαδή στους σημερινούς Νομούς Αττικής, Βοιωτίας, Φωκίδας και Φθιώτιδας περιγράφονται και αναλύονται.

Γίνεται αναφορά στις τοποθεσίες τους, στις αρχιτεκτονικές λεπτομέρειές τους και σε άλλα σχετιζόμενα χαρακτηριστικά, εξετάζονται σχετικά τεκμηριακά υλικά, και βάσει αυτών μελετώνται οι χρονολογήσεις, οι σχέσεις και οι λειτουργίες των πύργων αυτών μέσα στα πλαίσια της φεουδαρχικής περιοχής της ηπειρωτικής κεντρικής Ελλάδος.

7. Colin Macdonald. Problems of the Twelfth Century BC in the Dodecanese

Three islands of the Dodecanese (Rhodes, Kos, and Kalymnos) have produced a substantial amount of published evidence which sheds light on population fluctuations and external relations during the twelfth century BC. The burial evidence from the Ialysos cemeteries indicates that the population may have increased fivefold after LH IIIB. A corresponding decrease may have occurred in southern Rhodes indicating a synoecism of the island. If this is so, the reasons may be related to the increasing prosperity of the main town, Ialysos. This

is a period of regional diversity. Distinctive island pottery styles developed under marked Minoan influence. However, mainland influence was stronger, broader, and more constant. None of these islands appears to have contributed to the development of IIC styles elsewhere nor actively participated in maritime trade. Rhodes and Kos acquired objects from the east Mediterranean and Europe. At this time, there is evidence for a revival of sea travel within and beyond the Aegean. Rhodes, in particular, benefited from this but may primarily have been a passive recipient. The resulting prosperity could have been one factor which drew people to the area of Ialysos in a process of synoecism.

Τρία νησιά των Δωδεκανήσων, η Ρόδος, η Κως και η Κάλυμνος, έχουν αποφέρει μία σημαντική ποσότητα δημοσιευμένων στοιχείων που ρίχνουν φως σχετικά με αυξομειώσεις πληθυσμών και τις εξωτερικές τους σχέσεις κατά τον δωδέκατο αιώνα π.Χ. Τα στοιχεία ταφής από τα νεκροταφεία της Ιαλυσσοῦ δείχνουν ότι ο πληθυσμός της μπορεί να παρουσίασε μία πενταπλάσια αύξηση μετά την ΥΕ ΙΙΒ' περίοδο. Μία αντίστοιχη μείωση πληθυσμού ίσως να συνέβη στο νότιο τμήμα της Ρόδου δείχνοντας ότι υπήρξε ένας συγκεντρωτισμός γύρω από μία μόνο πρωτεύουσα στο νησί. Εάν αυτό είχε πράγματι συμβεί, μπορεί μάλλον να εξηγηθεί με την αυξανόμενη ευημερία της κυρίας πόλεως, της Ιαλυσσοῦ. Πρόκειται για μία περίοδο περιφερειακών διαφοροποιήσεων. Χαρακτηριστικές τεχνολογίες κεραμικής εξελίχθηκαν κάτω από μία έντονη Μινωική επίδραση. Η επίδραση όμως της Ηπειρωτικής Ελλάδος υπήρξε ισχυρότερη, ευρύτερη και πιο σταθερή. Κανένα από τα νησιά αυτά δεν φαίνεται να συνεισέφερε πουθενά αλλού στην εξέλιξη των τεχνολογιών της ΙΙΓ' περιόδου, ούτε και να είχαν δραστήρια συμμετοχή στο ναυτιλιακό εμπόριο. Τα αντικείμενα που απέκτησαν η Ρόδος και η Κως προήλθαν από την Ανατολική Μεσόγειο και την Ευρώπη. Υπάρχουν ενδείξεις ότι κατά την περίοδο αυτή σημειώθηκε μία αναζωπύρωση της ναυτιλίας μέσα αλλά και πέρα από το Αιγαίο. Η Ρόδος, ιδιαιτέρως, ωφελήθηκε απ' αυτό, αλλά μάλλον υπήρξε ένας παθητικός δέκτης. Η ευημερία που επικολούθησε θα μπορούσε να υπήρξε ένας από τους παράγοντες που τράβηξε τους ανθρώπους προς την περιοχή της Ιαλυσσοῦ σε μία διακίνηση συγκεντρωτισμού γύρω από την κύρια πόλη (συνοικισμός).

8. Ian McPhee. Laconian Red Figure from the British Excavations in Sparta

Red-figure pottery of Laconian manufacture was found in the excavations of the British School at Sparta in 1906–10 (Artemis Orthia, Acropolis) and 1924–8 (Acropolis), in particular the Roman theatre. This is entirely fragmentary, and is here published with full catalogue. Stratigraphical information is slight. Most fragments are from the Acropolis, particularly the area between the south wall of the shrine of Athena Chalkioikos and the retaining wall from the cavea of the Roman theatre. The most common shape is the large one-handled mug, which had a brief vogue in the last quarter of the fifth and first quarter of the fourth century. Other open shapes are craters, cups, plates. Closed shapes are far fewer, and exact forms not easy to determine: possibly pelikai and hydriai. There is a general stylistic connection with Attic red-figure of the last fifteen years of the fifth century and the first decade of the fourth.

Κατά τις ανασκαφές που έκανε η Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή στη Σπάρτη κατά τις περιόδους 1906–10 (Ορθία Άρτεμις, Ακρόπολις) και 1924–8 (Ακρόπολις), βρέθηκαν ερυθρόμορφα αγγεία Λακωνικής κατασκευής, ιδίως στο Ρωμαϊκό θέατρο. Τα ευρήματα αυτά αποτελούνται ολοσχερώς από θραυσμένα τεμάχια, η δε δημοσίευσή τους περιλαμβάνει έναν πλήρη κατάλογο. Οι στρωματογραφικές πληροφορίες είναι ελάχιστες. Τα περισσότερα τεμάχια είναι από την Ακρόπολη, ιδίως από την περιοχή μεταξύ του νοτίου τοίχου του ναού της Αθηνάς Χαλκιοίκου και του τοίχου αντιστηρίξεως από την κοιλότητα του Ρωμαϊκού θεάτρου. Το σχήμα που απαντιέται συχνότερα είναι αυτό της κούπας με τη μία μόνο λαβή η οποία είχε μία βραχεία εμφάνιση κατά το τελευταίο τέταρτο του

5ου και το πρώτο τέταρτο του 4ου π.Χ. αιώνας. Άλλα ανοικτά σχήματα περιλαμβάνουν κρατήρες, κύπελα και πιάτα. Αντικείμενα με κλειστά σχήματα είναι πολύ λιγότερα και δεν είναι εύκολο να προσδιορισθεί το ακριβές σχήμα τους: πιθανώς πελίκες και υδρίες. Υπάρχει μία γενική συνάφεια από απόψεως καλλιτεχνικής τεχνοτροπίας με τα Αττικά ερυθρόμορφα αγγεία των τελευταίων 15 ετών του 5ου αιώνας και της πρώτης δεκαετίας του 4ου αιώνας.

9. Robin Osborne. Island Towers: the Case of Thasos

Towers on the island of Thasos are discussed, to determine how they relate to the Thasian countryside. It is unlikely that there is any single explanation for their existence. Defence does not appear to be a normal purpose. Some may have served as signals of danger to sailors, others were primarily agricultural, providing safe, if temporary, bases for farming and herding. Some may have been strong rooms associated with normal village dwellings for storage and protection of goods as well as people in times of danger or as a display of wealth. It is noted that village settlements are infrequent on Thasos. A catalogue of the towers is given in an appendix.

Εξετάζονται οι πύργοι της νήσου Θάσου για να προσδιορισθεί η συσχετίσή τους με το Θασικό πεδίο. Είναι απίθανο να υπάρχει μία μόνο εξήγηση για το λόγο υπάρξεώς τους. Δεν φαίνεται ότι η άμυνα ήταν η συνήθης αιτία. Μερικοί από τους πύργους αυτούς μπορεί να είχαν χρησιμεύσει για να δίνουν σήματα κινδύνου στους ναυτικούς, και άλλοι να ήταν κυρίως γεωργικής φύσεως, παρέχοντας ασφαλείς, έστω και εάν μόνο προσωρινές, βάσεις για τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Μερικοί μπορεί να υπήρξαν ενισχυμένοι χώροι χρησιμοποιούμενοι σε συσχετισμό με συνήθεις κατοικίες χωριών για την αποθήκευση και προστασία των αγαθών καθώς και των ανθρώπων σε καιρούς κινδύνου, ή και για επίδειξη πλούτου. Γίνεται η παρατήρηση ότι οι οικισμοί χωριών είναι σπάνιοι στη Θάσο. Στο παράρτημα δίνεται ένας κατάλογος των πύργων αυτών.

10. Clairly Palyvou. Notes on the Town Plan of Late Cycladic Akrotiri, Thera

The probable extent of the Late Cycladic town at Akrotiri is discussed, and the original geographical setting reconstructed. The principles on which the town and its buildings were constructed are elucidated; emphasizing the compact accumulation of rooms and other units of space. Buildings are generally multi-storied, and there is no evidence for courtyards or light walls within them. Access is generally limited to a single entrance, lighting and ventilation are provided by windows. Drainage systems are provided. The three types of streets: main streets, narrow alleys, and blind alleys are described, and the factors behind their arrangement and form discussed. Orientation of the streets is approximately north to south and east to west. The phenomenon of dentation in the construction of walls is discussed. The conclusion is that the town plan reflects a building operation based on a well-organized community with strong traditions and unwritten laws.

Η πιθανή έκταση της Ύστερο Κυκλαδικής πόλεως στο Ακρωτήρι εξετάζεται και ανακατασκευάζεται η αρχική γεωγραφική της θέση. Επεξηγούνται οι αρχές με τις οποίες κατασκευάστηκαν η πόλη και τα κτίριά της. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην συγκεντροτικότητα των δωματίων και άλλων μονάδων χώρου. Τα κτίρια είναι γενικώς πολυόροφα και δεν υπάρχουν ενδείξεις υπάρξεως αυλών ή μεσοτοιχών μέσα σ' αυτά. Η πρόσβαση περιορίζεται γενικά σε μία μόνο είσοδο, ο δε φωτισμός και εξαερισμός παρέχονται από τα παράθυρα. Υπάρχουν συστήματα αποχετεύσεως. Περιγράφονται οι τρεις τύποι δρόμων, δηλαδή οι κυρίως δρόμοι, τα στενά σοκάκια και οι τυφλοί πάροδοι, και εξετάζονται οι παράγοντες που δημιούργησαν τη διάταξη και τη μορφή τους. Ο

προσανατολισμός των δρόμων είναι περίπου B-N και A-Δ. Εξετάζεται επίσης το φαινόμενο της οδοντώσεως στην κατασκευή των τοίχων. Το συμπέρασμα είναι ότι το σχέδιο πόλεως αντανακλά μία λειτουργία των κτιρίων βασισμένη σε μία καλά διωργανομένη κοινωνία με δυνατές παραδόσεις και άγραφους νόμους.

11. Peter Rahn. Funeral Memorials of the First Priestess of Athena Nike

The Lekythos of Myrrhine (NM 4485) is described and dated to the last decade of the fifth century. It is a specially commissioned memorial, commemorating her religious office; she is demonstrated to have been the first priestess of Athena Nike. The gravestone to Myrrhine found near Zographo is also discussed. It is suggested that the Lethykos is either a public monument, or an attempt by her family to draw public attention to her, while the Zographo stone marked her actual burial place.

Περιγράφεται η Λήκυθος της Μυρρινούς (NM 4485) και χρονολογείται στην τελευταία δεκαετία του 5ου αιώνας. Πρόκειται για ένα αναμνηστικό αντικείμενο κατασκευασμένο κατόπιν ειδικής αναθέσεως τιμώντας το θρησκευτικό αξίωμά της. Αποδεικνύεται ότι υπήρξε η πρώτη ιέρεια της Αθηνάς Νίκης. Επίσης εξετάζεται ο τάφος της Μυρρινούς που βρέθηκε κοντά στο Ζωγράφο. Προτείνεται ότι η Λήκυθος θα έπρεπε να ήταν είτε ένα δημόσιο αναμνηστικό αντικείμενο ή μία προσπάθεια εκ μέρους της οικογενείας της για να τραβήξει την προσοχή του κοινού. Ο τάφος στο Ζωγράφο δείχνει την πραγματική θέση της ταφής της.

12. Ellen Rice. Prosopographika Rhodiaka

Dedications to an individual by members of his immediate family were common throughout the Greek world, but in Rhodian territory a more complex form of family dedication is attested, with several members of the wider family circle participating and listing their exact relationship to the honorand. When these inscriptions with their various kinship terms are correctly interpreted, stemmas of large family groups may be drawn up. The method which must be used in understanding these ‘family monuments’ is shown by an analysis of *IG* xii (1) 72 a–b, and the texts of four similar inscriptions are examined and revised so that family trees may be created for their family groups (*ILind* 382 b; *Inscr.* Nisyros 3 with *IG* xii (3) 103; *IG* xii (1) 107, the most complex of all Rhodian ‘family monuments’). The presence in *IG* xii (1) 107 of Hagesandros the son of Paionios, one of the three Rhodian sculptors of the Sperlonga and Laocoon statuary groups, leads to a reconsideration of the date of the groups and of the career of the only one of the three sculptors otherwise attested as an artist, Athanodoros the son of Hagesandros. It can be shown by securely dated pieces of epigraphical evidence that Hagesandros and Athanodoros were born c.80 bc and had their artistic *floruit* early in the reign of Augustus. The Sperlonga and Laocoon sculpture must therefore be dated to this period.

*Τα αφιερώματα προς ένα άτομο από μέλη της στενής του οικογένειας ήταν συνήθη σε όλο τον Ελληνικό χώρο, αλλά στην επικράτεια της Ρόδου παρουσιάζεται μία περισσότερο σύνθετη μορφή αφιερωμάτων όπου πολλά μέλη του ευρύτερου οικογενειακού κύκλου πέρνουν μέρος και καταγράφουν την ακριβή σχέση τους με το τιμώμενο άτομο. Με τη σωστή ερμηνεία των επιγραφών αυτών με τους διάφορους βαθμούς συγγενείας, είναι δυνατόν να κατασκευασθεί το οικογενειακό δένδρο μεγάλων οικογενειακών ομάδων. Η μέθοδος που πρέπει να χρησιμοποιείται για την κατανόηση των “οικογενειακών μνημείων” αυτών παρουσιάζεται σε μία ανάλυση στο *IG* xii (1) 72 a–b, και εξετάζονται τα κείμενα τεσσάρων παρομοίων επιγραφών και αναθεωρούνται έτσι ώστε να μπορούν*

να κατασκευασθούν οικογενειακά δένδρα για τις αντίστοιχες οικογενειακές ομάδες (*ILind* 382 b; *Inscr. Nisyros* 3 με *IG* xii (3) 103; *IG* xii (1) 107, το πλέον σύνθετο των “οικογενειακών μνημείων” της Ρόδου). Η παρουσία στο *IG* xii (1) 107 του Αγήσανδρου υιού του Παιωνίου, που υπήρξε ένας από τους τρεις γλύπτες των ομαδικών αγαλμάτων Σπερλόγγα και Λαοκόωντος, οδηγεί σε μία επανεκτίμηση της χρονολογίας των αγαλμάτων αυτών και της σταδιοδρομίας του μόνου από τους τρεις γλύπτες που θεωρείται ως καλλιτέχνης, δηλαδή του Αθανοδώρου υιού του Αγησάνδρου. Μπορεί να καταδειχθεί με ασφαλώς χρονολογημένα τεμάχια επιγραφικών ενδείξεων ότι ο Αγήσανδρος και ο Αθανοδώρος γεννήθηκαν περίπου το 80 π.Χ. και ότι η καλλιτεχνική τους άνθιση παρουσιάζεται νωρίς επί βασιλείας του Αυγούστου. Τα γλυπτά Σπερλόγγα και Λαοκόωντος πρέπει επομένως να χρονολογηθούν στην περίοδο αυτή.

13. Gerald P. Schaus. Two Fikellura Vase Painters

The two most important Fikellura vase painters are here studied and their works catalogued. The earlier of the two, the Altenburg Painter, was recognized first by R. M. Cook (*BSA* 34 (1933-4) 1-98), but the number of vases attributed to this painter has greatly increased and now includes some of the earliest Fikellura vases with figure decoration. His career covers most of the third quarter of the sixth century. The second painter, named the Painter of the Running Satyrs, is studied for the first time here. His production spans most of the fourth quarter of the century. Although not very numerous, his vases have novel themes and show a vigorous figure style. The study of these two painters' careers helps in dating some of Cook's various groups of Fikellura vases and clarifies their relationship with the work of these painters. The source of most Fikellura is now seen to be Miletus, but the question of the origin or antecedents of Fikellura pottery is still not entirely settled. Some explanation is, however, offered for the sudden appearance of this ware about the mid sixth century.

Οι δύο σημαντικότεροι ζωγράφοι των Φικελλούρα αγγείων μελετώνται και καταλογούνται τα έργα τους. Ο νεώτερος από τους δύο, ο ζωγράφος του Altenburg, αναγνωρίστηκε πρώτα από τον R. M. Cook (*BSA* 34 (1933-4) 1-98), αλλά ο αριθμός των αγγείων που αποδίδονται στον ζωγράφο αυτό έχει κατά πολύ αυξηθεί και σήμερα περιλαμβάνει μερικά από τα πρώτα αγγεία Φικελλούρα με διακοσμίσεις ανθρωπίνων μορφών. Η σταδιοδρομία του καλύπτει το περισσότερο τμήμα του τρίτου τετάρτου του βου αιώνα. Ο δεύτερος ζωγράφος, που ονομάστηκε ο Ζωγράφος των Τρεχόντων Σατύρων, μελετάται για πρώτη φορά εδώ. Η παραγωγή του επεκτείνεται στο περισσότερο μέρος του τετάρτου τετάρτου του αιώνα. Παρόλο που δεν υπήρξαν πολλά, τα αγγεία του έχουν πρωτότυπα θέματα και δείχνουν μία σθεναρή τεχνοτροπία σχεδιασμού ανθρωπίνων μορφών. Η μελέτη της σταδιοδρομίας των δύο αυτών ζωγράφων βοηθάει στη χρονολόγηση μερικών από τις διάφορες ομάδες αγγείων Φικελλούρα του Cook, και διευκρινίζει τη συσχέτισή τους με το έργο των ζωγράφων αυτών. Η πηγή των περισσότερων Φικελλούρα αγγείων φαίνεται σήμερα να είναι η Μίλητος, αλλά το ζήτημα της προελεύσεως ή των προγενεστέρων των Φικελλούρα κεραμικών δεν έχει ακόμα τελείως διασαφηνισθεί. Δίνεται όμως μία κάποια εξήγηση για την ξαφνική παρουσία των αντικειμένων αυτών περίπου στο μέσο του βου αιώνα.

14. Panayiota Sotirakopoulou. Early Cycladic Pottery from Akrotiri

Early Cycladic pottery from the lower levels of the site at Akrotiri, especially from the pits dug to bedrock to support the modern roofing, is described and discussed. This demonstrates that Akrotiri was occupied as early as the EC period. Evidence from this for relations with the rest of the Cyclades and the Aegean in general is discussed, together with the possible

chronological equations. Most of the pottery belongs to the advanced phases of the Early Cycladic. There is, as yet, no certain evidence for Neolithic.

Πρώιμα Κυκλαδικά κεραμικά από τις χαμηλότερες στάθμες της τοποθεσίας στο Ακρωτήρι, ιδίως δε από τα φρέατα που ανοίχθηκαν μέσα στα βραχώδη κοιτάσματα για τη στήριξη της σημερινής στεγάσεως, περιγράφονται και εξετάζονται. Καταδεικνύεται έτσι ότι το Ακρωτήρι είχε κατοικηθεί και από την Πρώιμη Κυκλαδική περίοδο. Εξετάζονται οι ως εκ τούτου ενδείξεις σε συσχετισμό με τις υπόλοιπες Κυκλάδες και γενικώς το Αιγαίο, μαζί με πιθανές χρονολογικές ταυτότητες. Τα περισσότερα από τα κεραμικά ανήκουν στις μεταγενέστερες φάσεις της Πρώιμης Κυκλαδικής περιόδου. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν ακόμα ασφαλείς ενδείξεις για την Νεολιθική Εποχή.

15. A. J. S. Spawforth. A Severan Statue Group and an Olympic Festival at Sparta

Two inscribed slabs in the Sparta Museum and the imperial statue base from which they came are restudied. It is demonstrated that it once supported statues of Septimius Severus, Caracalla, Geta, Julia Domna, and Plautilla. A second part assembles evidence for a hitherto neglected Spartan festival, the Olympea Comodeia.

Μελετώνται εκ νέου δύο πλάκες με επιγραφές που βρίσκονται στο μουσείο της Σπάρτης, καθώς και η βάση του αυτοκρατορικού αγάλματος από την οποία προήλθαν οι πλάκες αυτές. Καταδεικνύεται ότι κάποτε στήριζε αγάλματα των Σεπτιμίου, Σεβήρου, Καρακάλλα, Γέτα, Ιουλία Δόμνα και Πλαύτιλλα. Ένα δεύτερο μέρος παρουσιάζει ενδείξεις για ένα Σπαρτιατικό πανηγύρι που είχε μέχρι τώρα αγνοηθεί, την Κωμωδία Ολυμπέων.

16. S. M. Wall, J. H. Musgrave, and P. M. Warren. Human bones from a Late Minoan Ib House at Knossos

The purpose of this paper is to make available the full osteological record of the human bones found in a small room of a late Minoan Ib house at Knossos (Stratigraphical Museum site), of which about a third bear knife marks suggesting that flesh had been cut from them. It presents the physical situation, finds, and their contexts. Part I describes in detail the stratigraphy and distribution of the finds, II sets out the osteological record, III analyses in more detail the skulls and mandibles and their evidence for age, IV summarizes reasons for the treatment of the bodies and bones, and considers the condition of the human individuals at death, and V concludes with some comparative evidence.

Ο σκοπός του δημοσιεύματος αυτού είναι να παράσχει πλήρεις οστεολογικές πληροφορίες των ανθρωπίνων οστέων που βρέθηκαν σε ένα μικρό δωμάτιο ενός σπιτιού Έστερο Μινωικής εποχής Ib στην Κνωσό (στρωματογραφική τοποθεσία Μουσείου), από τα οποία περίπου το ένα τρίτο φέρουν σημάδια μαχαιριού, πράγμα που υποδεικνύει ότι ίσως να είχε αποκοπεί σάρκα από αυτά. Παρουσιάζει τη φυσική κατάσταση, τα ευρήματα και τη διασύνδεσή τους. Το Μέρος I περιγράφει με λεπτομέρειες την στρωματογραφία και την κατανομή των ευρημάτων, το Μέρος II δίνει τα οστεολογικά στοιχεία, το Μέρος III αναλύει με περισσότερες λεπτομέρειες τα κρανία και τους κάτω γνάθους καθώς και τις ενδείξεις τους σχετικά με ηλικία, το Μέρος IV δίνει συνοπτικά τους λόγους για την μεταχείριση των σωμάτων και των οστέων και εξετάζει την κατάσταση των ατόμων κατά τη στιγμή του θανάτου τους, και το Μέρος V τελειώνει με μερικές συγκριτικές ενδείξεις.

17. Ian Worthington. The Siting of Demosthenes' Statue

It is suggested that Polyeuctus' statue of Demosthenes was placed next to the statue of Lycurgus in the Athenian Agora, and near Cephisidotus' Eirene and Plutus, to recall Demosthenes' support for the children of Lycurgus when they were prosecuted by Menesaechnus.

Προτείνεται η εκδοχή ότι το άγαλμα του Δημοσθένη που είχε φιλοτεχνήσει ο Πολύευκτος είχε τοποθετηθεί δίπλα στο άγαλμα του Λυκούργου στην Αθηναϊκή Αγορά, και κοντά στην Ειρήνη και στον Πλούτωνα του Κηφισόδοτου, με σκοπό να μην ξεχασθεί η υποστήριξη που έδωσε ο Δημοσθένης στα παιδιά του Λυκούργου όταν αυτά καταδιωκόντουσαν από τον Μενέσαιχμο.